

Nye publikationer

Af Kirsten Krogh Kruse

Kirsten Krogh Kruse
Forskningsbibliotekar
Handelshøjskolens Bibliotek i Århus
kin@asb.dk

Bibliotek.dk og fjernlån

I de senere år har ingen enkeltfaktor i samme grad som bibliotek.dk haft indvirkning på brugen af bibliotekerne. Bibliotek.dk er en succes, og DF's formand udtrykte det i sin politiske beretning ved DF's årsmøde i 2003 på denne måde: *"Brugernes oplevelse af bibliotek.dk er meget positiv. Som situationen er, turnerer bøgerne rundt i landet som aldrig før, med store omkostninger til følge."*

Den lette adgang til bibliotekernes ressourcer gennem bibliotek.dk og muligheden for at bestille materialer til afhentning på et selvvalgt bibliotek har ført til en stor stigning i antallet af fjernlån mellem bibliotekerne. Hvad man ikke kan se i statikkerne, er de adfærdsmæssige ændringer hos brugerne og bibliotekerne som leverandører af denne service.

I en ny rapport, som er udarbejdet på baggrund af en undersøgelse foretaget ved fire biblioteker, er fjernlånsbrugernes baggrund og behov nu blevet undersøgt. Samtidig har bibliotekerne bidraget med oplysninger om, hvordan deres arbejds-gange har ændret sig. Undersøgelsen viser ikke overraskende, at den overvejende del af fjernlånsbrugere er unge under uddannelse. En del bestiller samme titel i mere end et bibliotek for på denne måde at gardere sig. Til gengæld sonder brugerne skarpt mellem bestillinger til privat brug og bestillinger til studie- eller arbejdsformål. De to deltagende forskningsbiblioteker leverer således næsten udelukkende fjernlån til studie- og arbejdsbrug.

De fire biblioteker, som har deltaget i undersøgelsen, er Frederiksberg Bibliotek, Handelshøjskolens Bibliotek i København, Københavns Kommunes Biblioteker og Roskilde Universitetsbibliotek.

Rapporten er udarbejdet af Niels Ole Pors og udgivet af Københavns Kommunes Biblioteker.

Den findes også i en elektronisk udgave på: <http://bibliotek.kk.dk/bibliotekerne/cb/fjernlaansbrugere>

844 fjernlånsbrugere

Hovedrapport udarbejdet af Niels Ole Pors. Delrapport udarbejdet af projekt-gruppe fra Frederiksberg Bibliotek, Handelshøjskolens Bibliotek i København, Københavns Kommunes Biblioteker og Roskilde Universitetsbibliotek og Statsbiblioteker. København: Københavns Kommunes Biblioteker. Kultur- og fritidsforvaltningen, 2004. 47 sider.

På afgrundens rand – rapport om de engelske folkebiblioteker

En ny rapport varsler en snarlig død for de engelske folkebiblioteker, hvis de ikke ændrer deres måde at fungere på. I rapporten *"Who's in charge? Responsibility for the Public Library Service"* påpeger Tim Coates, som har udarbejdet rapporten for organisationen Libri, at brugen af de engelske folkebiblioteker vil være stoppet om tyve år, hvis det nuværende mønster fortsætter.

Tim Coates bygger sin rapport på officielle, nationale statistikker og

bruger Hampshire County Library Service som eksempel. De nationale statistikker viser, at antallet af udlånte bøger i de senere år har været støt faldende, samtidig med at udgifterne til bibliotekerne er steget med ca. 25 procent over de sidste fem år. Mens antallet af besøgende i museer og arkiver er fordoblet i de sidste syv år, har antallet af besøgende i folkebibliotekerne været faldende. En brugerundersøgelse har vist, at folk først og fremmest kommer på bibliotekerne for at finde noget at læse i, og når de ikke kommer der, skyldes det, at bibliotekernes udvalg af

bøger er for dårligt, åbningstiderne for korte, biblioteket er uheldigt placeret og i øvrigt nedslidt. Sammenlignet med boghandlere og andre forretninger er sandsynligheden for at finde det, man leder efter, ringe.

I rapporten anbefales det, at man sætter ind med forbedringer på en række områder, vel at mærke uden at forøge budgetterne. Et klart mål skal være at øge antallet af besøgende ved at sætte fokus på brugernes behov og afhjælpe de mangler, der gør, at de bliver væk.

“Thus the reason the Public is stopping visiting libraries is because their local libraries have poor selections of books and reading material, they have short opening hours and they are often inconveniently situated, dilapidated and, even, unsafe to work in.”

Citat fra *Who's in Charge?*

Det er nødvendigt løbende at undersøge brugernes opfattelse af biblioteket. Det anbefales, at bibliotekerne lægger stor vægt på performance management og omkostningsstyring. Åbningstiderne bør tilpasses brugernes behov. Bibliotekets udvalg af bøger, som er disponible, skal kunne konkurrere med boghandlerens. Bibliotekerne skal kunne tiltrække den brede befolkning og ikke kun minoritetsgrupper.

Biblioteket skal være indbydende og godt indrettet. Biblioteksdesign er lige så vigtigt som for eksempel hoteldesign. Der skal være rent og pænt, materialerne skal præsenteres ordentligt, og personalet må gøre, hvad de nu kan, for at tage sig godt ud!

Ledelsesstrukturen skal være klar, der skal være færre personer i ledelsen og især mindre administrativt personale. I takt med øget effektivisering af de administrative rutiner skal det administrative personale trækkes ud i frontlinjen og have kontakt med brugerne.

Forfatteren, som har tredive års erfaring fra forlagsbranchen og boghandelen, mener, at bibliotekernes rutiner er alt for omstændelige. Han undrer sig over, at der bruges så mange kræfter på at klassificere bøgerne og mærke dem med opstillings-signatur, når man i boghandelen er i stand til at finde bøgerne uden denne hjælp. Kun i de allerstørste biblioteker kan det være nødvendigt med mærkning af bøgerne. Han synes heller ikke, at det kan være nødvendigt at tildele de enkelte eksemplarer af bøger et særligt nummer. Efter hans mening kan det være ligegyldigt, hvilket eksemplar låneren tager med hjem.

Tim Coates lægger ansvaret for at gennemføre rationaliseringen i folkebiblioteker over på de lokale politikere og deres embedsfolk. Han mener ikke, at bibliotekslederne er i stand til at løse problemerne alene, endstige at forstå dem.

Rapporten fremkommer således med både provokerende betragtninger og løsningsforslag, og bærer præg af, at forfatteren har sin baggrund uden for biblioteksverdenen. Man kan undre sig over, at han ikke i

højere grad fremhæver samarbejde mellem biblioteker om fælles funktioner som en mulighed for at opnå rationaliseringsgevinster, men det er tydeligt, at han ikke sætter sin lid til biblioteksfolk. Det kan også undre, at han ikke har øje for andet end bøger som et middel til at få lånerne ind på biblioteket. Selvom de nuværende brugere kommer efter bøger, må der være et stort potentiale af måske især yngre mennesker, som har et mere varieret behov. Alligevel må Tim Coates siges at have fat i den lange ende, for hvis den nuværende tendens med faldende benyttelse fortsætter, betyder det lukning af et stort antal engelske folkebiblioteker inden for en overskuelig fremtid.

Den engelske regering har indkaldt til en høring den 21. juni, hvor folkebibliotekernes fremtid skal diskuteres.

Who's in charge? Responsibility for the Public Library Service. A report by Tim Coates. Libri. Charity for Libraries, 2004. 30 sider. ISBN 1843810868. Rapporten er tilgængelig på Libris hjemmeside www.libri.org.uk.

Biblioteks-
afgrund